

Digitales Brandenburg

hosted by Universitätsbibliothek Potsdam

[Sefer Melakhim]

[Sefer Melakhim]

Shelomoh ben Yitshaq

5565 [1804/1805]

יח

[urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9667](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9667)

הַיֶּלֶד וַיִּרְדֵּהוּ מִן־הָעֵלְיָהּ הַבַּיִתָּהּ
וַיַּהֲנֵהוּ לְאִמּוֹ וַיֹּאמֶר אֵלָיו הֲרָאִי
חַי בְּנֶךְ : (כד) וַיֹּאמֶר הָאִשָּׁה
אֶ־אֵלָיו עָתָה זֶה יִדְעֵתִי כִּי־אִישׁ
אֱלֹהִים אַתָּה וּדְבַר־יְהוָה בְּפִיךָ
אָמְתָּ :

קינר , טרוג עם אויס זיינעם ציממער
הינאונטער אין דאז הויז , איבערנאב
עם זיינער מוטטער , אונד זאגטע :
זוהע , דיין זאהן לעבט ! (כד) דא
זאגטע דיא פרויא צו אליהו : אן דיזעם
ערקענגע איד , דאס דוא איין געטטליכער
מאן ביסט , אונד גאטטעס ווארט
וואהרהאפט אין די זיינעם מונדע אויס .

יח (א) וַיְהִי יָמִים רַבִּים וַדַּבֵּר־
יְהוָה הָיָה אֶל אֱלֹהֵיוּ בַּשָּׁנָה
הַשְּׁלִישִׁית לֵאמֹר לֵךְ הָרְאֵה־לִּי
אֲחָאֵב וְאַחֲנֵה מִמֶּנּוּ עַל־פְּנֵי
הָאָדָמָה : (ב) וַיֵּלֶךְ אֱלֹהֵיוּ
לְהִרְאוֹת אֶל־אֲחָאֵב וְהִרְעֵב
חֻק בַּשְּׁמֵרוֹן : (ג) וַיִּקְרָא אֲחָאֵב
אֶל־עַבְדָּיו הַיֵּה אֲשֶׁר עַל־הַבַּיִת
וַעַבְדָּיו הָיָה יֹרֵא אֶת־יְהוָה
מְאֹד : (ד) וַיְהִי בַּהֲכָרִית אֵינוֹבֵל

יח (א) עם פערפלאס איינע לאנגע
צייט , דא ווארד ענדליך אויס
דריטטען יאהר (דער הוננערסנאטה)
דאז ווארט גאטטעס דעם אליהו , וויא
פאלגט : געה , ציינע דיך דעם אחאב ,
דען איד ווילל דעם ערדחייך ווידער
רענען געבען . (ב) אליהו מאכטע
זיך אויף דען וועג , זיך דעם אחאב צו
ציינען . דוא הוננערסנאטה וואר דא
מאהלס זעהר גראס אין שמרון ,
(ג) דאהער לייס אחאב זיינען שלאס
דוויפטמאן עובדיהו רופען (עובדיהו
וואר איין זעהר גאטטעס פירכטיגער מאן .
(ד) אונד אלס איינסט אויבאל דיא
פראפעטען

מ כ ל ל י ו פ י

יז (א) החשבי , מעיר שמה חושב הי' תחילה ואס' כ' יסב בגלעד , אשר עמדתי לפניו ,
שחבי הנזל לעמוד לפניו בתפלה : כ"א לפי דברי , בתרגומו חילהן כד אומר כי לא בא
לפי דברו כי החל ח' לתחילה לך הראה כי' : (ד) העורביו , עונש ובשרש ערב ב' פי' אחרים
[בשם ר' יונה כי' בשרש ערב האכלים והסוכי' מענין בני התעורבו' שאמר בו התרגו' רבנ']
מלשון כי קילך ערב ואמר' טימתי העירותי רוחם וברי' קס פי' כושרים כמו ועורביו מערבך ,
ונקראו כן לפי שדרכס לערב זל' בסמורתם , וי"מ ע"ש מקומם והנכון שהם עורביו' ממש וכוז
העיר ה' את אליהו שלא יהי' אכזרי כ"כ על ישראל כי העירביו' שהם אכזריו' על בנייהם יכלכלוה
והוא לא יסמול על ישראל : [ז' כי לא הי' , בא מלרע שלא כמנהג' : (זב) שנים עמים ,
יבא המספר ע"ד גזומא ליקח המעטי' שבמספר : (יד) לא הכלה , נקמן , ומשפטו בסגול
כנעליה ה' וענינו לשון כליון וסדרון : (טז) לא חסר פועל ענה בפלס כי לא חמץ ,
ובשרש אוה כתב כי חסר טפל על השמן לא על הכפפת : (יז) בעלה , אדונת : (יח)
לא נותרה בו כשמה , לא היתה לו כשמה ונחשבטלה תנעתו ובפי' והנכון שמת מיתה גמורה
(כ) מתגורר , ענין דירה כמו עם לבן גרתי והוא מנכין התפעל : (כא) על קרבו ,
לקרבו : ויתמודד , ענין מדה כלומר נשתטח עליו :

פראפעטען דעם עויגן אויסראטטען
וואללטע , נאהם ער הונדערט זאלכע
פראפעטן , פערבארג זיא יע פונפעג
אין איינער העהלע , אונד פערוארה
זיא מיט שפייע אונד טראנק .

(ה) אונד אחאב זאנטע צו איהם :
מאן מוס דאן לאנד דורכרייזען , אונד
אללע וואססערקוועללען אונד בעכע
אויפוועקען , פיללייכט פינדען וויר איר
גענדווא גראז , פפערדע אונד מויל
טהורע ראמיט צו ערהאלטען , אונד
וויר ניכט אום אללעס פיה קאממען .

(ו) זיא טהיילטען נון דאז לאנד אונד
טער זיך , אום עס צו בערייזען ; אחאב
דורכרייזטע פיר זיך דיא איינע געגענד ,
אונד עוכדיהו פיר זיך דיא אנדערע גע-
גונד . (ז) אלס נון עוכדיהו אויף דען וועג
וואר , זיה ! דא קאם איהם אליהו
ענטגעגן . ער ערקאנטע איהן , פיל
אויף זיין אנגעזיכט גידער , אונד
שפראך : ביסט דוא עס ווירקליך , מיין
הערר איהו ? (ח) יענער אנטווארטע-
טע : יא איך בינ'ס , געה , זאג'
דיינעם העררן , אליהו איזט דא .

(ט) עוכדיהו ערווידערטע : וואס האבע
איך פערבראכען , דאס דוא דיינען
קנעכט אין אחאב'ס האנד איבערליפען
ויללסט , מיך אום צו ברינגען ?
(י) זא וואהר דער עוויגע , דיין גאטט ,
לעכט ! עס גיבט פאסט קיין פאלק אונד
קיין

את נביאי יהוה ויקח עבד הו
מאה נביאים ויהריאם חמשים
איש במערה וכלכלם להם
ומים : (ה) ויאמר אחאב אל-

עבדיהו לך בארץ אל כל מעיני
המים ואל כל הנחלים אוני
נמצא חציר ונחיה סוס ופרד
ולא נכרית מן ברכה :

(ו) ויחלקי להם את הארץ
לעבר בנה אחאב הלב בדרך
אחד לבדו ועבדיהו הלב
בדרך אחד לבדו : (ז) ויהי

עבדיהו בדרך והגה אליו
לקראתו ויכרהו ויפל על פניו
ויאמר האתה זה אלני אליהו :

(ח) ויאמר לו אני לך אומר
לאדניך הגה אליהו : (ט) ויאמר
מה חטאתי פראתה נתן את
עבדך ביד אחאב להמיתני :

(י) חי יהוה אלהיך אבדישגוי
וממלכה

באור

רשי

יה (ח) ולא נכרית מהבמה , רפה
לומר , שלא נכרית עכטנו
מהבמה , שלא תשאר מוכה לט קנת .
[רלנ"ג] * (י) אם יש גווי וממלכה , לפי
פשוט
ולא נכרית מן בהמה * לא תכרת כל

יה (ד) ויהי בהכרית לחבל .
להגיד בא איך הים עובדיס ירח
חתס' : חמשים איש צמערס חחת
וחמשים איש צמערס חחרת : (ה)
צמחתנו ממוט : (ט) להמיתני . כנו
שפרש

וּמִמְלַכָּה אֲשֶׁר לֹא־שָׁלַח אֲדֹנָי
שָׁם לְבַקֵּשׁהּ וְאָמְרוּ אֵין וְהִשְׁבִּיעַ
אֶת־הַמֶּלֶךְ וְאֶת־הַגּוֹי כִּי לֹא
יִמְצְאוּהָ : (יא) וְעָתָה אֲתָה
אָמַר לֵךְ אָמַר לְאֲדֹנָי הִנֵּה
אֵלֶיךָ : (יב) וְדָוָה אָגִי אֵלֶיךָ
מֵאֲתֶיךָ וְרוּחַ יְהוָה יִשָּׂאֲךָ עַל־
אֲשֶׁר לֹא־אָדַע וּבָאתִי לְרַגְלֶיךָ
לְאַחֲבָב וְלֹא יִמְצְאֶךָ וְהִרְגֵנִי
וְעַבְדְּךָ יָרָא אֶת־יְהוָה מִנְעָרֵי :
(יג) הֲלֹא־הִגִּיד לְאֲדֹנָי אֶת
אֲשֶׁר־עָשִׂיתִי בְּהִרְגִי אִיזְכָּל אֶת
נְבִיאֵי יְהוָה וְאַחַב מִנְבִּיאֵי יְהוָה
מֵמָה אִישׁ חֲמִשִּׁים חֲמִשִּׁים אִישׁ
בַּמַּעֲרָה וְאֶכְלָכֶלֶם לֶחֶם וְזָמִים :
(יד) וְעָתָה אֲתָה אָמַר לֵךְ אָמַר
לְאֲדֹנָי הִנֵּה אֵלֶיךָ וְהִרְגֵנִי :
(טו) וַיֹּאמֶר אֵלֶיךָ חֵי יְהוָה
עֲבֹאוֹת אֲשֶׁר עָמַדְתִּי לִפְנֵיךָ כִּי
הַיּוֹם אֶרְאֶה אֵלֶיךָ : (טז) וַיֵּלֶךְ
עַבְדֵיךָ לְקַרְאֵת אַחֲבָב וַיִּגְדְּלוּ
(אז) : וְהָיָה חֲזוֹן אֵלֶיךָ וַיֵּלֶךְ
דָּעַן אַחֲבָב אוֹיֵף עִו וּזְכָעֵן, אֹנֶדֶר בְּרַאכְטֵע

קִיין רִיזֵךְ מַעְהָר , וּוְאָהוּן מִיּוֹן הָעֵרֶר
נִיכְט גַעשִׁיקֵט הַעֲטִטֵע , דִּיךְ אוֹיֵף עִו
זֹכָעֵן , אֹנֶדֶר אִיכְעֶרֶאֱלֵל וּוְאָר דִּיא אָנֶט
וּוְאָרֵט : עַר אִיזֵט נִיכְט דָּא . יֵא , עַר
לִים זָא גָאָר יַעֲדַעס מַאָל דָּאָן רִיזֵךְ אֹנֶדֶר
פֶּאָלֶךְ דֶּרוּיֵף שׁוּועֶרֶען , דָּאָס מַאָן דִּיךְ
נִיכְט פֶּינֶדֶען קַענְנֵע . (יא) יַעֲצֵט זָאגֶסט
דִּיא וּוְאָהֵל, גַעָה , זָאגַעֵדִינַעס הָעֵרֶרן ,
אֵלִיהוּ אִיזֵט הִיר . (יב) וּוְעַן אִיךְ אָכְעֶר
פֶּאָן דִּיר וּוְעַן גַעָהע , אֹנֶדֶר דַּעַר עֻוִינַע
לִיסַע דִּיךְ אֹנֶטֶעֶר דַּעסֶסַען דִּירֵךְ אִינַעֵן
וּוִינֶד , אָן אִינַעֵן מִיר אֹנֶכְעֶקָאנֶטֶען
אָרֵט הִינֶטֶרֶאָנַען ; אִיךְ קַעֲמַע נֹון , אֹנֶדֶר
בְּרַעֲכִטֵע יַענַע נֶאֱכִרִיכְט דַּעס אַחֲבָב ,
אֹנֶדֶר עַר פֶּענֶדַע דִּיךְ נִיכְט מַעְהָר , עַר
דִּיסַע מִיךְ גַעֻוִיס אֹמְבִרִינַעֵן . דִּיין
קַנַעֲכֵט אִיזֵט דָּאָךְ גָאָטֶטֶעסֶפִירִכְטִיג פֶּאָן
יֹנַענֶד אָן ! (יג) עַס וּוִירֵד יֵא מִינַעֵס
הָעֵרֶרן כַּעֲרִיכְטֵעֵט וּוְאָרֵדֶען זִיין , וּוְאָס
אִיךְ טַהָאָט , אֵלֶס אִיזְכָּל דִּיא פֶּרֶאֶפֶעֲטֵען
דַּעס עֻוִיגֵן עַרשֶׁלֶאָנַען לִים , דָּאָס אִיךְ
הִוֶּנֶדֶרֶט דַּעֲרוֹעֵלֶכֶן , יַע פֶּוֹנֶפֶצִיג אֹנֶדֶר
פֶּוֹנֶפֶצִיג אִין אִינַעֵר הָעֵהֵלַע פֶּעֶרֶבֶאָרֵג ,
אֹנֶדֶר זִיא מִיט שִׁפִּיזַע אֹנֶדֶר טֶרֶאָנֶק פֶּעֶר־
זָאָרֶגֶטֶע ? (יד) אֹנֶדֶר דַּענַנָאָךְ זָאגֶסט
דִּיא , גַעָה' , זָאגֵ דִינַעסֶ הָעֵרֶרן ,
אֵלִיהוּ אִיזֵט הִיר ! זָאֵלֵל עַר מִיךְ דַּעַן
אֹמְבִרִינַעֵן ? (טו) אֵלִיהוּ אָכְעֶר אָנֶט .
וּוְאָרֵטֶעֶטֶע : זָא וּוְאָהֵר גָאָטֶט צִבֹאוֹת
לַעֲבֵט , דַּעס אִיךְ דִּיהַנַע , דָּאָס אִיךְ
דִּיטֵע גָאָךְ מִיךְ דַּעס אַחֲבָב צִינִיגֵן
וּוְעֶרֶדַע ! (טז) הִירֹאוּיֵף גִינַג עֹבְדֵיהוּ ,
אִיהֶם

באור

פִּסְטוֹ רִיא נֹזִמָא , וְכֹאֶסֶר מִתִּינָס כִּלִּיא
וְרִנְחִיטוֹ זָלֵל דֶּרֶסוּ מִהֶ שְׁדֶרֶסוּ . כִּילֵא
יִמְצְאוּהָ , שִׁאֵין גַּוִּי יִכּוֹל לְחַטוֹת אֹמֶךְ .
[כ"ט] . וְכֵן נִרְאֵה מִטַּעֲמֵי הַמִּקְרָא . (י"ט)
אוֹכְלֵי

רשי

שׁוֹפֵרֶשׁ וְאוֹמֵר : (יב) וְרוּחַ ס' יִשְׁאָךְ
עַל אֲשֶׁר לֹא חָדַע . כִּי לֹא יִוֹנַחֵךְ שִׁאֵין
הַגּוֹי
סִימְלֵה לִּפְתֹּחַ הַבַּיִת לִפְנֵי שַׁעֲרֵי בֵּית הַיְהוָה
[יחזק]

איהם דיא נאכריכט . אחאבריווטע נון דעם אליהו ענטגען , (ז) אונד אלס ער איהן ערבליקטע , ריף ער איהם צו : ביסט דוא עם , אונהיילשטיפטער אין ישראל ? (יח) אליהו אבער ערווידר'טע : ניכט איך האבע ישראל אין אונז גליק געשטירצט , זאגדערן דוא אונד דיין פעטערליכס הוין , אינדעם איהר דען עוויגן פערלאסען האבט , אונד דען דעלים נאך געגאנגען זייד !

(יט) ראך שיקע נור איצט , אונד לאס נאנץ ישראל צו מיר אויף דעם בערג כרמל צו זאממען קאממען , זאמט דען פיר הונדערט אונד פונפציג פראפעטן דעם בעל'ס , אונד דען פיר הונדערט פראפעטן דעם דראינעס , דיא ביי א ציובל פרייע טאעל האבען .

(כ) אחאב שיקטע נון צו אללען קינדערן ישראל'ס אומהער , אונד לים זיא מיט דען פראפעטן , אויף דעם בערגע כרמל צו זאממען קאממען . (כא) דא טראט אליהו פאר דאן פאלק דיין , אונד שפראך : וויא לאנגע וואנקט איהר נאך אונגענטשלאסען הין אונד הער ? איזט דער עוויגע דער ווארע גאטט , זא פאלגעט איהם נאך ; איזט'ס בעל , נון

באור

אוכלי שלחן איובל , הנכון שאמר זה על בניאי האשרה לבד , ולפיכך לא הניחה אותם איובל ללכת להבחין עם אליהו , וזה הראיה שאמר אליהו [פסוק כ"ב] אני נותרתי נביא לה' לבדי וכניאי הבעל ארבע מאות וקומצים איש , ולא זכר בניאי האשרה [מרד"ק] . (כא) פוסחים על שתי הסעיפים , הנה הפסח יטה פעם אל רגלו האחת ופעם אל רגלו השנית , וכן ישראל נוטים על שתי המקצנות , פעם יאמינו כי ה' לבדו הוא האלים , ופעם יאמינו כי הבעל הוא האלים .

וילך אחאב לקראת אליהו : (ז) ויהי כראות אחאב את אליהו ויאמר אחאב אליהו האתה זה עבד ישראל : (יח) ויאמר לא עבדתי את ישראל כי אם אתה וביית אביך בעזבכם את מצות יהוה ותלך אחרי הבעלים : (יט) ועתה שלח קבץ אלי את כל ישראל אהר הפרמל ואת נביאי הבעל ארבע מאות וחמשים ונביאי האשרה ארבע מאות אכלי שלחן איובל : (כ) וישלח אחאב בקל בני ישראל ויקבץ את הנביאים אלהר הפרמל : (כא) ויגש אליהו אל כל העם ויאמר עד כתי אתם פסחים על שתי הסעיפים אם יהוה האלהים לכו אהריו ואם הבעל לכו

רשי

הגוי יכול למונח חותך : (כא) שתי הסעיפים . שתי המתשנות שאינכם מובינים להכריע מי האלהים : ואם הבעל האלהים לכו אחריו : ולא ענו העם חותו דבר . שלח היו יודעין להבחין

פעם יאמינו כי ה' לבדו הוא האלים , פעם יאמינו כי הבעל הוא האלים . [מרדכי]

לכו יאחריו ולא דענו העם אתו
 דבר : (כב) ויאמר אליהו אל-
 העם אני נותרתי נביא ליהוה
 לבדו ונביאי הבעל ארבע-
 מאות וחמשים איש : (כג) ויתנו-
 לנו שנים פרים ויבחרו להם
 הקר האחד וינתחהו וישימו
 על העצים ואש לא ישימו ואני
 אעשה אתה הקר האחד ונתתי
 על העצים ואש לא ישימו :
 (כד) וקר אתם בישם אלהיכם
 ואני אקרא בשם יהוה והיה
 האלהים אשר יענה באש הוא
 האלהים ויען כל העם ויאמרו
 טוב הדבר : (כה) ויאמר אליהו
 לנביאי הבעל בחרו לכם הקר
 האחד ועשו ראשנה כי אתם
 הרבים וקראו בשם אלהיכם
 ואש לא תשימו : (כו) ויקחו
 את הקר אשר נתן להם ויעשו
 ויקראו בשם הבעל מהבקר
 ועד

נון ואכליכט ביא דיועס ! דאן פאלק
 אכער גאב איהם הירוויף קיינע אנט-
 ווארט . (כב) נון זאגטע אליהו צום
 פאלקע : זעהט ! איך , איך אלליין
 בין אלס פראפעט דעם עוויגען איבריג
 געכליבן , דער פראפעטן דעם בעל'ס
 הינגעגן זינד פיר הונדרט אונד פֿינפציג .
 (כג) מאן געבע אונס נון צווייא שטיהרע ,
 זיא מעגען זיך איינען דאפאן אויסזוכען ,
 היזען זאללען זיא צערשטיקען , אויף דאן
 האלץ לעגען , אכער קיין פֿייער דארט
 אונטער ברינגען ; אונד איך ווילל דען
 אנדערן שטיהר צו בערייטען , אויפֿס
 האלץ לעגען , אונד עבענפֿאללס קיין
 פֿייער דאראונטער ברינגען .
 (כד) דאן רופֿעט איהר דען נאמען
 איירעם גאטטעס , אונד איך רופֿע דעם
 עוויגען נאמען אן ; דער גאטט נון ,
 דער דורך פֿייער אנטווארטעט דער איזט
 איין ווארהרער גאטט ! דארויף אנט-
 ווארטעטע דאן גאנצע פֿאלק : דער
 פֿארשלאג איזט גוט . (כה) אלוהו
 זאגטע נון צו דען פראפעטן בעל'ס ,
 וועהלט אייך זעלבסט איינען שטיהר
 אויס , ברינגט איהן צוערסט דאר ,
 וויל איהר דיא מעהרערן זייד , רופֿעט
 אייערן גאטט אן , אכער ברינגט קיין
 פֿייער אונטער דאן אפֿער .
 (כו) זיא נאהמען אלוז דען שטיהר ,
 דען מאן איהנן גאב , בערייטעטן איהן
 צו , ריפֿען דען נאמען דעם בעל'ס אן
 אונד

ר ש י

להבחין : (כו) אשר נתן להם . שהיה
 גשמת מהם שלא יקרב לעז וברח לו
 תחת כנפיו של איכו אמר לו לך בשניכם
 יתקדש המקום : ויפסחו על המזבח
 אשר עשה . תירגס יונתן ואשתו היו
 מורקדין כחשפטן על מזבחות : ויפסחו .
 כמו

אם טארגען בים צור מיטטאנסצייט , אונד

אונד שריען : א כעל ! ערהערע אונם !
 אבער עס ערפאלגטע ווער ער שטיממע ,
 נאך אנטווארט . ויא היפסטן נון אוס דען
 אלטאר , דען מאן ערריכטעטע , הערום .
 (כו) אלס נון מיטטאג וואר , זאגטע
 אליהו שפאסטענד צו איהנען : איהר
 מיססעט פיל לויטער רופען , דען איין
 גאטט איזט ער , אבער ער מאג איצט
 איין געשפרעד מיט יעמאנדען האבען ,
 אדער פיינרען נאכזעען , אדער שפאצי-
 רענגעהן ; פיללייכט אויך שלעפט ער ,
 זא ווירד ער דאפאן ערוואכען .
 (כח) ויא ריפן נון ווירקליך מיט לויטער
 שטיממע , פערואונדעטען זיך , נאך
 איהר ארט , מיט מעכסערן אונד דאל-
 לען , דאס דאז כלוט פאן איהנען הער-
 אכשטרעמטע . (כט) אויך אלס דער
 מיטטאג שאן פארבייא וואר , טריבן זיא
 איהרען אונזין נאך אימער פארט בים
 צור פעספערצייט , אבר עס ערפאלגטע
 וועדער שטיממע , נאך אנטווארט ,
 נאך אירגענד איינע אויפמערקזאמקייט .
 (ל) דאן שפראך ארליהו צום גאנצען
 פאלקע : טרעט , ט הער צו מיר , אונד

ועדיה צהרים לאמר הבעל
 עגנו ואין קול ואין ענה ויפסחו
 על המזבח אשר עשה :
 (כו) ויהי בצהרים ניתל בהם
 אליהו ואמר קראו בקול גדול
 כי אלהים הוא כי שית וכי שוג
 לו וכי דרך לו אולי ישן הוא
 ויקץ : (כח) ויקראו בקול גדול
 ויתגדרו כמשפטם בהרבות
 וכרמתים עד שפחדם עליהם ;
 (כט) ויהי בעבר הצהרים
 ויתנבאו עד לעלות המנחה
 ואין קול ואין ענה ואין קשב :
 (ל) ויאמר אליהו לכל העם
 גשו אלי ויגשו כל העם אליו
 וירפא

אללעם פאלק טראט צו איהם הין . ער
 שטעללטע

באור

[מדברי הרלב"ג] . (כו) כי שוח וכי שוג .
 שוח ודברים יש להעם אחרים , ואינו פונה
 לכס , ופירוש שוג שרש כגז מן השגת שוג ,
 וענינו אז יש לו אויבים ורודף אחריהם להשיגם
 [מרד"ק] . וכי דרך לו , לטייל , ולכן קראו
 בקול עזים , אולי ישמע אתכם . (כט) ואין
 קשב , לא ישמע ממנו דבר , יתבאר שיש
 הקשבה לקולם [מרלב"ג] . (ל) וירפא ,
 דהן השאלה אמר לשון רכותה , לנגות הריסת
 הכנין , וכן כי עלתה ארוכה לחומת ירושלים
 [הרד"ק]

רש"י

כמו ויפסעו : (כו) כי אסי' הו' . ארו
 התון אמרין דחלא הוא : כי שוח וכי שוג
 לו . שוח יש לו דבר עס וועניו עכשו
 או משיג ורודף הוא עכשו במלחמה או
 דרך לגלצית הכסא : (כח) ויתגדרו .
 י"ל לשון שריט' בכלי וכך היו נימוסיהן .
 (כט) ויתנבאו . ואישתטיואו :
 (ל) וירפא את מונח ה' ההרום .
 בנה מונח והזכיר לישראל להיות מונח
 ה' עולה על לנס ושגור צפיהם שהיה
 עשרת

הרום ונפגר ובטל שמו והזכרתו מפי כל

וַיִּרְפָּא אֶת־מִזְבַּח־יְהוָה הַהָרוּס :
 (לא) וַיִּקַּח אֱלֹהֵי הוֹשִׁיָּהוּ עֶשְׂרֵה
 אֲבָנִים כַּמִּסְפָּר שְׁבָטַי בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל
 אֲשֶׁר הָיָה דְבַר־יְהוָה אֵלָיו
 לֵאמֹר יִשְׂרָאֵל יְהוָה שְׁמִי :
 (לב) וַיִּבְנֶה אֶת־הָאֲבָנִים מִזְבַּח
 בְּשֵׁם יְהוָה וַיַּעַשׂ הָעֹלָה כְּבֵית
 סֹאֲתִים זָרַע סָבִיב לַמִּזְבֵּחַ :
 (לג) וַיַּעֲרֹךְ אֶת־הָעֵצִים וַיִּנְתַּח
 אֶת־הַפָּר וַיִּשֶׂם עַל־הָעֵצִים :
 (לד) וַיֹּאמֶר מִלֵּאוּ אַרְבַּעַה כְּדָיִם
 מַיִם וַיִּצְקוּ עַל־הָעֹלָה וַיַּעֲלֶה
 הָעֵצִים וַיֹּאמֶר שָׁנוּ וַיִּשְׁנוּ וַיֹּאמֶר
 שְׁלֹשׁ

שטעללטע נון איינען אלטאר דעם
 עוויגן ווידער הער , דער צערפאללען
 וואר : (לא) נאהם נעמליך צוועלף
 שטיינע , נאך אנצאהל דער שטעממע
 דער קינדער יעקב'ס , צו דעם גאטט
 געוואגט האטטע : ישראל זאלל דיין
 נאמע זיין , (לב) אונד בויטע פאן
 דינען שטיינען דען אלטאר אים נאמען
 דעם עוויגן . דארויף פיהרטע ער איינען
 גראבען אום דענוועלבען רינגס אומהער ,
 אין וועלכם צוויי סאה זאאט רוים האט
 טען , (לג) לענטע דאו האלץ אין ארד
 נונג, צערשטיקטע דען שטיהר, אונד לעגט
 טע איהן אויף דאו האלץ . (לד) נון זאגט
 ער , פיללעט פיר קריגע מיט וואססער ,
 אונד רויס זיין דאן אויף דאו בראנד
 אפפער אונד דהאלץ אויסגיסען . ער
 זאגטע : טהוט דינעם נאך איינמאל !
 אונד זיא טהאטען עס ; צום דריטטען
 מאל ! אונד זיא ווידערהאלטען עס צום
 דריטטען

רשי

באור

עשרת השבטים כך שמעתי פשוטו .
 ומדרשו שמעתי ששחול זנה מזבח זכר
 הכרמל וזהו שחמר זח שחול הכרמלה
 וזנה מניב לו יד ולהלן הוא חומר ויב
 שם מזבח ומלכי ישראל הרסו כל
 המזבחות והזמות שנארגס שנעשו לשם
 שמים וזנה אליהו מזבח זה של שחול
 שהיה הרוס : (רא) אשר היה דבר ה'
 נאמר כאן לפי שזיוס שנגלתה שכינה על
 חמר לו גוי וקהל גויים ינחו מן עתיד
 ולהקטיר עליו זשעת חיסור הזמות וחני
 (לב) תעלה פוסחאד'ו זלע"ז Fosfe (זכ"י רש"י פושי"ר , זל"ח גרוב ,
 גראזן וכן ישע"ל"ג כ') : כזית סאתי .
 רחובות סאתים חמשים על חמשים
 כהנר המשכן : (רד) כדים מים . להגדיל את הגם : שלשו וישלשו . ויצקו
 אישע על ידיו ונעשו אנזעותיו כמעיינו' ונתמלאת התעלה הוא שנאמר פה
 אלישע

[הרד"ק] . (לא) כמספר שבטי בני
 יעקב , להראותם כי שני עשר השבטים , בני
 אב אחד הם , ולכן יהיו דבקים זה' אחד .
 [מדברי הכ"ל] . (לב) כבית סאתים זרע ,
 התעלה היתה מחוקת סאתים זרע , כלומר
 גרעיני זרע שזרעים . (לד) ויצקו על
 העלה ועל העצים , (וימלא' ויצקו) ויאמר
 וכו'

דריטמן מאל, (לה) זא דאס דאן וואסער
 רינגס אום דען אלטאר הערום פלאם ;
 אויך דען גראבען לים ער מיט וואססער
 פיללען . (לו) דא גון דיא פֿעספער
 צייט העראן קאם , טראט דער פראפעט
 אלוהו הינצו , אונד בעטעטע : עוויגער !
 גאטט אברהם'ס , יצחק'ס אונד ישראל'ס !
 לאס דאך היימע בעקאנט ווערען ,
 דאס דוא הערר אין ישראל ביסט , אונד
 איך דיין קנעכט בין , אונד דאס איך מיט
 דינעם וויללען דים אללעס טהוע .
 (לו) עררעדע מיך , א עוויגער ! עו"ה
 הערע מיך ! דאמיט דאן פאלק ערקעננען ,
 דאס דוא , עוויגער ! דער וואהרע גאטט
 ביסט , אונד דאס דורך דינע צולאס
 סונג איהר הערין ביס יעצט פֿערקעהרט
 וואר . (לח) דא פֿורר איין פֿייער
 גאטטעס העראב , אונד פֿערצעהרטע
 דאן גאנצאפֿער , דאן האלץ , דיא
 שטיינע אונד דיא ערדע ; זא גאר דאן
 וואססער

שִׁלְשׁוֹ וַיִּשְׁלֹשׁוּ : (לה) וַיִּלְכוּ
 הַמַּיִם סָבִיב לַמִּזְבֵּחַ וְגַם אֶת־
 הַתְּעֵלָה כִּלְא־מַיִם : (לו) וַיְהִי
 בַּעֲלוֹת הַמִּנְחָה וַיִּגַּשׂ אֵלֶיהָ
 הַנָּבִיא וַיֹּאמֶר יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבֹרָהֶם
 יִצְחָק וַיִּשְׂרָא הַיּוֹם וַיִּדַע כִּי אֵתָהּ
 אֱלֹהִים בְּיִשְׂרָאֵל וַאֲנִי עֲבָדָךָ
 וּבְדַבְרֶיךָ עָשִׂיתִי אֶת־כָּל־
 הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה : (לו) עֲנֵנִי
 יְהוָה עֲנֵנִי וַיִּדְעוּ הָעָם הַזֶּה כִּי
 אַתָּה יְהוָה אֱלֹהִים וְאַתָּה הַסִּבַּת
 אֶת־לֶבֶם אַחֲרָיִת : (לה) וַתִּפֹּל
 אִשׁוּיְהוָה וַתֹּאכַל אֶת־הַתְּעֵלָה
 וְאֶת־הָעֵצִים וְאֶת־הָאֲבָנִים

וְאֶת־הָעֵפֶר וְאֶת־הַמַּיִם

בַּתְּעֵלָה

באור

וכו' . (לה) בעלות המנחה , בני'ת
 פירוש בשעת מנחת הערב . (לד"ק) . (לו)
 הסבות את לבם אחרנית , החכם הגדול
 רמב"ם ז"ל פירש כמשמעו , מנעת מהם
 התשובה לזון פשעם , כדי שיקבלו עונשם על
 דרך ויחזק ה' את לב פרעה , וכן כי הקשה ה'
 חלשיך את רוחו ואמין את לבנו , והדומים
 להם

רשיו
 אלישע בן שפט אשר ינק מים על ידו
 חליכו ונעשה גם במים על ידיו ראוי
 הוא שיעשה הנס במים על ידיו :
 (לו) ובדברך עשיתי . שהקרבתי
 בצמה בשעת חיסו' הצמות : (לו) ענני
 ה' ענני . ענני באש ענני במטר כך
 תרגם יונתן ורבותינו אמרו ענני באש
 ענני שלא יאמרו מנעם כשפים הם : וידעו כי אתה ה' ואני עבדך . וכשתשלחני
 לבשרם לעתיד לבא וחמיני כי אם היום תענני : ואתה הסיבות את לבם . נתת
 להם נוקם לסור מאחריך ובדרך הים להכין לבצם חליך ומדרש חגדה אם לא
 תענני חף אני חסיה כופר וחומר אתה הסיבות את לבם וכן אמר משה אם כמות
 כל האדם ימותון חלה חף אני כופר וחומר לא ה' שלחני לדבר את התורה והמנוח
 וכן אמר מיכיהו אם שוב תשוב בשלום לא

בַּהֲעֵלָהּ לַחֲכָה : (לט) וַיֵּרָא
 כָּל־הָעָם וַיִּפְּלוּ עַל־פְּנֵיהֶם
 וַיֹּאמְרוּ יְהוָה הוּא הָאֱלֹהִים יְהוָה
 הוּא הָאֱלֹהִים : (מ) וַיֹּאמֶר אֱלִיָּהוּ
 לָהֶם הַפְּשׁוּ אֶת־נְבִיאֵי הַבַּעַל
 אִישׁ אֶל־יְמֵלָט מֵהֶם וַיַּחֲפִשׂוּם
 וַיֹּרְדוּם אֱלִיָּהוּ אֶל־נַחַל קִישׁוֹן
 וַיִּשְׁחָטֵם שָׁם : (מא) וַיֹּאמֶר
 אֱלִיָּהוּ לְאַחָאָב עֲלֵה אֲכַל וַיִּשְׁתַּה
 בִּי־קוֹל הַמּוֹן הַגִּשְׁמִים : (מב) וַיַּעֲלֵה
 אֶחָאָב לְאֲכַל וּלְשִׁתּוֹת וְאֱלִיָּהוּ
 עָלָה אֶל־רֹאשׁ הַכַּרְמֶל וַיִּגְהַר
 אַרְצָה וַיִּשֶׂם פָּנָיו בֵּין בְּרָכּוֹ :
 (מג) וַיֹּאמֶר אֶל־נְעָרוֹ עֲלֵה־נָא
 הַבֵּט דְּרָדְדִים וַיַּעַל וַיִּבֵט וַיֹּאמֶר
 אֵין מְאֹמְדָה וַיֹּאמֶר שֶׁב שְׁבַע
 פְּעָמִים : (מד) וַיְהִי בִשְׁבִיעוֹת
 וַיֹּאמֶר הִנֵּה־עַב קָטַנְדָה כְּכַף־
 אִישׁ עָלָה מַיִם וַיֹּאמֶר עָלָה אָמֹר
 אֵל

וואססער אים גראבען לעקטע עס אויף .
 (לט) אלס דאז פאלק דים זאה , פיל
 עס אויף דאז אנגעזיכט נידער , אונד
 ריף : דער עוויגע איזט דער וואהרע
 גאטט ! דער עוויגע איזט דער וואהרע
 גאטט ! (מ) נון שפראך אליהו צום
 פאלקע : גרייפעט דיא פראפעטען
 בעל'ס , ניכט איינער פאן איהנען ענט-
 קאטמע . מאן גריף זיא , אונד אליהו
 לים זיא הינאב פיהרען אן דען באך
 קישון , אונד דאזעלבסט הינריכטען .
 (מא) צו אחאב אבער שפראך ער :
 געה , אים אונד טרינק , דען כאלד
 ווירד מאן דאוברויסען איינעם שטארקען
 רעגענס דערען . (מב) אחאב גינג
 אלוף הינאוויף , מאהלצייט צו האלטען ;
 אליהו אבער בעשטיג דיא שפיצע דעם
 בערגס כרמל , בוקטע זיך צור ערדע ,
 הולט דען קאפף צווישען זיינען קניען ,
 (מג) אונד זאגטע צו זיינעם דיהנער :
 שטייגע דינאוויף , אונד זיהע געגען
 וועסטען הין . ער שטיג דינאוויף ,
 זאה הין , אונד כראכטע צור אנטווארט :
 עס איזט ניכטס צו זעהען . אליהו הוס
 איהן ווידער הינגעהן , אונד דיזעס
 געשאה זיכען מאל . (מד) אבער דאז
 זיבענטע מאל זאגטע ער : איך זעהע
 זיינע קליינע וואלקע , זא גראס ,
 וויא דיא דזאנד איינעם מענשען , פאן
 אונד דא זאגטע אליהו : געה הין צו אחאב ,
 אונד

באור

רשי

להס . [מדברי הרד"ק] . (מב) ויגהר
 ארצה , ונחין לארעה . [הכשדי] . תס
 שרש גור שהוא לשון המישבות . זיך נידער
 לאסען [בארן , דומה לשרש זה בהוראתו
 המקורית . (מד) מים , ממערבא .
 [הארמי] . וכן נראה , כי אלו היה כוונתו
 על הים , היה לו לאמר מן הים . יט (ב) כה

דבר ה' צי : (לט) ה' הוא האסי' ולא
 הצעל האסים : (מב) ויגהר חרזה .
 ונחין לארעה להתפלל על הגשמים :
 (מג) דרך יס . חס תראה עקן עולה מן
 הים : (מד) חסור ורד . חסור
 מרכבותיך ורד מוסר . הכרמול

אונד זאגע איהם : לאם אנשפאנגען / אונד פארהרעוועג , עה' דער רעגענד דייך איבערפעללט . (מה) וועהרענד דעם היז אונד הער געהענס , איבערצאג זיך דער היממעל מיט וואלקען , עס ערהאב זיך איין ווינד , אונד איין דעפטיגער רעגען פאלגטע . אחאב בעשטיג ווינען וואגען , אונד פוהר נאך יורעא . (מו) איינעגעטטליכע קראפט ווארד דעם אליהו , ער אומגירטעטע ווינע לענדען , אונד ליף פאר אחאבהער ביז נאך יורעאל היז .

א-אחאב אסר ורד ולא יעצרכה הנפש : (מה) ויהי עד כה ועד כה והשמים התקדרו עבים ורוח יהי גשם גדול וירכב אחאב וילך יורעאלה : (מו) ויד יהוה היתה אל אליהו וישנס מתניו וירץ לפני אחאב עד באכה יורעאלה :

יט (א)

יט (א) ויגד

ר ש י

הכרמל לשז לביתך פן ידחק אותך הגשם נדרך : (מה) עד כה ועד כה בתוך שהלך השליח ובתוך שאסר המרכבה והשמים התקדרו : (מו) ויד ה' רוח גבורה מן קדם ה' נתלכש כח

לרון לפני המרכבה צרגליו שלא ילך אחאב יחידו שחלק כבוד למלכות : וישנס מתניו כמו ויאזוה אין לו דמיון וחף הוא לא צא חלל ללמד לשון זרח כודרו כגבור :

יט (ב) כה

מ כ ל י ו פ י

יח (ד) וכלכלם , צהכפ' הכ' א והלמ' ד ענין המזון לספק הנודך כמד' כל א' וא' : (י) כי לא ימצאכה / טעמו דבק עם לבקשך כלו' בעבור שלא מצא אותך בא' שלא לבקשך צארכות הגוים : (יז) עכר , ענין השחתה : (כא) פסחוי' , כמו הפסח שהוא פסח בנתי דגליו שאינו יוד' באיזה דגל יעמוד סן אתם פוסחי' על ב' הסעיפי' . על שתי הסעיפי' , רוב' לומר מחשבות לפיכך אחר שתי לפי שהוא כינוי למחשבו' שהם בלשון נקבה והוא ע"ד השאלה כי המחשבו' ללב כסעיפי' לחילן : ויפסחו , שעברו עליו כפסחי' שלא הי' דעתן מתשבת , וי'ת' וישתטן כלל היו מרקדי' כמשפטם וכי' אשר עשה העושה וכפי' אשר עשה דרך כלל כלומר ישראל : (כו) וידחל , זה לבדו בא על משפטו ברגש התי' , וענינו כי התלוצץ גם : כי שח , כי ענין יש לו ומעשה עם אחר : שיג , שרשו כג , וענינו יש לו איבי' ורויף אחריהם : ויקן , יוד' השרש בעלמה : (כט) ויחנבאו , דברו דברי התוליס שהי' מנהגם לומר לפני הבעל : קש , שם כי הוא מלעיל : (ל) וירפא , בא ע"ד השאלה , לבנות הכיסת הנבין : (לד) ווצקו , לדע' ר"י הוא עתיד והי' וד' יו' ד' איתן ויו' ד' אורש מעמד' בנעי' וכיון הוא , ור' יונה אמר שהוא נוי שלם והיו' ד' יו' ד' השרש יבנעי' כמו משבוקמו וגם זה נכון , (לו) אחרנית , פי' הכ סעדי' לבס שהי' עד עתה אחרני' תסב אותו אליך אם תעכט : והרי' קס פי' הסנת אחרני' מאשונת הבעל , והר' מבס' זל פי' כוונתו מנעת מהם התשובה לרוב פשעם , (אמר היעתיק יעוין בדבר זה בס' המורה ובס' הושו' לסוף מס' ברכו' מה שרמז שם הכיאו בעלת' יע) : (לח) בחעלה , אמת המים : (לט) ה' הוא האלדיס , הכפל לחוק האמונה בלכס : (מב) ויגהר , ענין פשיט הניף : (מד) יעצרכה , ענין עכוב , וכתב הנכ כמו זככה : יט (כ) ויעשו